

ТЕМЕКІГЕ ҚАРСЫ САЯСАТ

ASTANA MEDICAL
UNIVERSITY

Астана
2024

Темекіні тұтыну бүкіл әлемде кең таралған және адамдардың денсаулығына үлкен қауіп төндіреді. Жыл сайын темекі тұтынудың салдарынан жылына 8 миллионнан астам адам қайтыс болады, олардың арасында 7 миллионнан астам адам темекі тұтынушылар арасында, ал 1,2 миллионға жуығы темекі шекпейтіндер арасында қайталама темекі түтінінің әсерінен қайтыс болады. ДДҰ мәліметтері бойынша, әлемде темекі шегушілердің саны шамамен 1,1 млрд. құрайды, ал жыл сайын темекі тұтынудың салдарынан 8 миллионға жуық адам қайтыс болады.

2022 жылғы мәліметтер бойынша, бүкіл әлемде темекіні 13-15 жас аралығындағы кем дегенде 37 миллион жас қандай да бір түрде пайдаланады. ДДҰ-ның Еуропалық аймағында темекіні 13 пен 15 жас аралығындағы 11,594 ұл мен 10,194 қыз пайдаланады (барлығы 4 миллион адам).

Қазақстандағы көрсеткіш әлемдегі ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып табылады-22,494 немесе 2,822 мың адам, ерлер арасында 42,494, әйелдер арасында 4,5%. Күнделікті темекі шегушілердің үлесі 19,1 0/0 құрайды. Ең белсенді тұтынушылар-25-44 жас аралығындағы темекі шегушілер.

2014 жылғы Қазақстан жастары арасында темекіні пайдалануды жаһандық зерттеу деректерімен салыстырғанда (Global youth tobacco survey, GYTS) 2014 жылдан 2018 жылға дейін электрондық темекіні тұтынушылар саны ұлдар арасында 2014 жылғы 294-тен 2018 жылы 694-ке дейін және қыздар арасында екі есе 1,194-тен 294-ке дейін өсті.

Қазақстан Республикасында қабылданған күрес шаралары:

- Темекі өнімдерін сатып алу үшін жас шегі 18-ден 21 жасқа дейін ұлғайтылды.

- Сату пункттерінде темекі бұйымдарын, оның ішінде қыздырылатын темекіден, кальянға арналған темекіден, кальян қоспасынан, темекіге арналған жылыту жүйелерінен, электрондық тұтыну жүйелерінен және олар үшін сұйықтықтардан жасалған бұйымдарды орналастыруға және ашық көрсетуге тыйым салынды.

- Кәметке толмағандардың темекі мен темекі бұйымдарын, оның ішінде қыздырылатын темекіден, кальянға арналған темекіден, кальян қоспасынан, электрондық тұтыну жүйелерінен және олар үшін сұйықтықтардан жасалған бұйымдарды пайдалануына тыйым салынды. Темекі шекпейтін темекі өнімдерін әкелуге, сатуға және таратуға тыйым салынады.

- Темекі бұйымдарын тұтынудың зияны туралы графикалық ескертулердің мөлшері темекі бұйымы қорабының үлкен жағының 6594 ауданына, темекі бұйымының қаптамасына, оның ішінде қыздырылатын темекіден жасалған бұйымдардың қаптамасына, кальянға арналған Темекіге, кальян жүйесіне дейін ұлғайтылды.

2024 жылғы қаңтарда Қазақстан Мәжілісі темекі өнімдерін тұтынуды шектейтін заң жобасын мақұлдады, оған сәйкес вейптерді сатқаны үшін ең

жоғары жаза — 50 тәулікке дейін қамауға алу. Ал әкелу және тарату үшін-екі жылға дейін бас бостандығынан айыру.

Қазақстан Республикасында темекі шегудің алдын алу бойынша мынадай саяси шаралар қабылданды:

- ДДҰ-ның Темекіге қарсы күрес жөніндегі 2003 жылғы 21 мамырдағы негіздемелік конвенциясы;

- - Алты MPOWER шарасы (Monitor, Project, Offer, Was, Enforce, Raise) (ДДҰ 2008);

- Темекіге қарсы күресті жеделдетудің жаһандық стратегиясы: 2018 жылдың қазан айында ДДҰ РКБТ жүзеге асыру арқылы тұрақты дамуға жәрдемдесу.

- "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2020 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасының Кодексі;

- Еуразиялық экономикалық комиссияның техникалық регламенті;

- "Салауатты ұлт" әрбір азамат үшін сапалы және қолжетімді денсаулық сақтау " ұлттық жобасы;

- Қазақстан Республикасының денсаулық сақтауды дамытудың 2026 жылға дейінгі тұжырымдамалары ҚР Үкіметінің 2024 жылғы 29 ақпандағы №141 қаулысы.

"Астана медицина университеті" КеАҚ (бұдан әрі-Университет) салауатты өмір салтын, үй-жайлардағы таза ауаны қолдауға бағытталған темекі өнімдерін (темекі шегуді) тұтынудың алдын алу және шектеу жөніндегі жалпымемлекеттік саясатты ұстанады және өзін темекі шегуден бос аймақ деп жариялайды.

Университет ғимараттарында темекі шегуге тыйым салынады - барлық қоғамдық орындар темекі шекпейтін аймақтар ретінде белгіленеді. Темекі шегуге тыйым салу саясаты университет ішіндегі барлық үй-жайларға қолданылады. Темекі шегуге тек арнайы белгіленген жерлерде рұқсат етіледі.

Университет темекі шекпей салауатты өмір салтын насихаттайды және Университет студенттерін, оқытушылары мен қызметкерлерін темекі шегудің зияны туралы ақпараттандыру, сондай-ақ жастар арасында темекі шегудің таралуын болдырмауға бағытталған іс-шараларды іске асырады.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодекстің 110-бабының 5-тармағына сәйкес темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салынады:

1) білім беру ұйымдарында, сондай-ақ кәмелетке толмағандардың демалуына арналған ұйымдарда;

2) денсаулық сақтау ұйымдарында;

3) қоғамдық тамақтану пункттерінде;

4) кинотеатрларда, театрларда, цирктерде, концерттік, қарау және көрме залдарында, спорт ареналарында және жаппай демалуға арналған басқа да жабық құрылыстарда, оның ішінде түнгі клубтарда, дискотекаларда;

5) мұражайларда, кітапханаларда және дәрістерде;

6) поездарда және теңіз және өзен көлігі кемелерінде белгіленбеген орындарда;

6-1) әуе кемесінің бортында, автобустардың, шағын автобустардың салондарында жолаушыларды, троллейбустарды, таксилерді және қалалық рельсті көлікті тасымалдауды жүзеге асыру кезінде;

7) әуежайлардың, теміржол, автомобиль және су вокзалдарының ғимараттарында;

8) мемлекеттік органдар мен ұйымдарда;

9) жұмыс орындары болып табылатын үй-жайларда;

10) үйлердің кіреберістерінде.

Университеттің әкімшілік кеңесі темекіге қарсы қатаң саясатты енгізу туралы шешім қабылдады. Оқытушылар мен студенттерге бұдан былай университет аумағында темекі шегуге қатаң тыйым салынады, әйтпесе олар жұмыстан шығарылуы немесе шығарылуы мүмкін. Бұл шаралар салауатты өмір салтын насихаттау, сондай-ақ денсаулық сақтау министрлігі мен ДДҰ директиваларын сақтау мақсатында қабылданды.

Темекі шегуге қарсы іс-шаралар аясында оқу ғимараттарының алдына "темекі шегуге тыйым салынады" деген тақтайшалар орнатылды. Дәл осындай белгілер университет кеңістігінде орналасқан басқа нысандарда пайда болды: жатақханалар, институттық клиника, дәріхана, ғылыми-медициналық кітапхана ғимараттарында, сондай-ақ медициналық университеттің клиникалық базалары орналасқан медициналық мекемелерде.

Саясат білім алушыларға, профессорлық-оқытушылық құрамға, академиялық процесті ұйымдастыруды жүзеге асыратын университеттің құрылымдық бөлімшелерінің басшылары мен қызметкерлеріне және басқа да мүдделі тұлғаларға арналған.

Университеттің ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес осы саясатты әзірлеу мен басқаруға мектеп декандары, Әлеуметтік және тәрбие жұмысы жөніндегі орталық, сапаны қамтамасыз ету орталығы жауапты болады.

Осы саясаттың талаптарын университет қызметіне енгізуге Кредиттік оқыту технологиясы бойынша ұйымдастырылған білім беру процесіне қатысатын жауапты тұлғалар (мектеп декандары, Әлеуметтік және тәрбие жұмысы жөніндегі орталық, кафедралар) жауапты болады.